

Sağlık Bölümlerindeki Üniversite Öğrencilerinde Siberkondriyanın Değerlendirilmesi

Assessment of Cyberchondria in University Students in Health Departments

 Pınar ŞAHİN¹ Hasan UYAR² Kadiriye PEHLİVAN HATİPOĞLU³ Nuran TOSUN³ Nermin OLGUN³

¹ Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Kahramanmaraş, Türkiye

² Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Muş, Türkiye

³ Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Gaziantep, Türkiye

*Correspondence:
Pınar ŞAHİN¹

E-mail:
pinartufan01@hotmail.com

Received: 25/12/2024

Accepted: 05/04/2025

ÖZET

Amaç: Bu çalışma sağlık bölümlerindeki üniversite öğrencilerinde siberkondriyanın değerlendirilmesi amacıyla yapıldı.

Gereç ve Yöntem: Araştırma, tanımlayıcı tipte bir çalışmadır. Şubat 2023- Ocak 2024 tarihleri arasında, üç üniversitenin sağlık bölümlerinde eğitim görmekte olan toplam 992 öğrenci ile uygulandı. Araştırmada verilerin toplanması amacıyla Tanıtıcı Bilgi Formu ve Siberkondriya Ölçeği kullanıldı. Veriler Google Forms aracılığıyla çevrimiçi anket yöntemiyle toplandı. İstatistiksel analizlerde Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testi kullanıldı.

Bulgular: Öğrencilerin Siberkondriya ölçek toplam puan ortalaması 63.15 ± 17.71 olarak bulundu. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin, dördüncü sınıf öğrencilerinin, günlük internet kullanım süresi üç saat ve üzeri olan öğrencilerin, internette sağlık/hastalık bilgisi arayan öğrencilerin ve internetteki sağlık bilgilerini güvenli bulan öğrencilerin ölçek toplam puan ortalamaları anlamlı olarak daha yüksek bulundu.

Sonuç ve Öneriler: Öğrencilerin orta düzeyde siberkondriyaya sahip olduğu görülmektedir. Öğrencilerin siberkondriya düzeyleri ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi, siberkondriyanın riskleri konusunda bilgi ve farkındalıklarının artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Siberkondriya; İnternet bağımlılığı; Stres; Sağlık kaygısı

ABSTRACT

Aim: This study was conducted to evaluate cyberchondria in university students in health departments.

Material and Method: The study is a descriptive study. It was conducted with a total of 992 students studying in health departments of three universities between February 2023- January 2024. In order to collect data in the study, the Introductory Information Form and Cyberchondria Scale were used. Data were collected by online survey method via Google Forms. Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis H tests were used in statistical analyses.

Results: The total Cyberchondria scale mean score of the students was found to be 63.15 ± 17.71 . The scale total score averages were found to be significantly higher for nursing students, fourth grade students, students with daily internet usage time of three hours or more, students searching for health/disease information on the internet, and students who found health information on the internet safe.

Conclusion and recommendations: It is observed that the students have a moderate level of cyberchondria. It is recommended to evaluate students' cyberchondria levels and affecting factors, and to increase their knowledge and awareness about the risks of cyberchondria.

Keywords: Cyberchondria; Internet addiction; Stress; Health anxiety

GİRİŞ

Siberkondriya terimi, siber ve hipokondriyazis kelimelerinden türetilmiştir ve internet kullanımı ile ilgili bir hipokondriyazis durumunu ifade eder (1). Siberkondriya, sağlık alanında bilgi edinmek amacıyla uzun süreler boyunca yoğun ya da tekrarlı bir biçimde internet kullanımı sonucu bireyde ortaya çıkan davranışsal, duygusal, psikolojik ve bilişsel olarak normal olmayan rahatsız edici bir durum olarak tanımlanır. Siberkondriya henüz bir tanı olarak literatürde yer almamasına rağmen psikolojik sıkıntıya, endişeye ve gereksiz tıbbi giderlere yol açabilen anksiyete ve kompulsiyonu içinde barındıran çok boyutlu bir yapı olarak değerlendirilmektedir (2,3). Literatürde bireyin yoğun endişe, sıkıntı, davranışsal ve duygusal bozukluklar ya da psikolojik sorunlar yaşadığı anlamsız belirtilerden ciddi hastalıklara doğru ilerleyen bir süreç olduğu belirtilmektedir (4-6).

Günümüzde bilgi teknolojilerindeki hızlı gelişmelere, internet kullanımının kolay ulaşılabilir ve ucuz hale gelmesine bağlı olarak sağlıkla ilgili konularda bilgi edinmek amacıyla internet kullanımı hızla artırmıştır. İnternet aynı zamanda tıbbi bilgilerin büyük bir kısmını insanların erişimine sağlayan bir sağlık bilgi ağı haline gelmiştir (7). Bununla birlikte internet ortamındaki sağlık bilgileri genellikle dağınık ve düşük kaliteli olup büyük oranda teknik dil içermektedir (8,9). Siberkondriyalı bireylerin kendi kendilerine tanı koyma ve tedavi uygulama riskleri ile karşı karşıya kalabileceği, bu durumun hem bireysel hem de halk sağlığı açısından ciddi risk oluşturabileceği belirtilmektedir (10). Siberkondriya; sağlık kurumlarında iş yükü ve sağlık harcamalarının artmasına yol açabileceği gibi, gereksiz tedavilerin yapılması ile birlikte bireyler için zaman ve iş gücü kaybı gibi olumsuzluklara veya davranışsal, duygusal, psikolojik ve bilişsel bozukluklara sebep olabilmektedir (11).

Siberkondriya konusunda literatürde sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bireylerin sağlık sorunlarında internet kaynaklarını nasıl ve ne kadar kullandıkları, sağlıklarıyla ilgili doğru bilgilere ulaşmadaki sorunları saptamak önemlidir. Siberkondriya konusunda elde edilecek güncel veriler, bu kavramın boyutu hakkında sağlık profesyonellerine bilgi sağlayacak ve gerekli önlemlerin alınmasında yol gösterici olacaktır. Üniversitelerin sağlık bölümlerinde eğitim görmekte olan öğrenciler, geleceğin sağlık profesyonelleri arasında yer alacak olmaları bakımından önemli bir gruptur. Öğrenciler üniversite eğitimleri boyunca, öğrenim gördükleri sağlık alanı ile ilgili bilgilere ulaşmada interneti oldukça fazla kullanmaktadır. İnternet ortamında sağlık bilgisi arayışı öğrenciler için kolay ulaşılabilirliği yönü ile dikkat çekmektedir. Sağlık bölümü öğrencilerinin siberkondriya durumlarının belirlenmesi ve konu ile ilgili farkındalıklarının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, sağlık bölümlerindeki üniversite öğrencilerinde siberkondriyanın değerlendirilmesidir.

Araştırma soruları

1. Sağlık bölümlerinde eğitim görmekte olan öğrencilerin siberkondriya durumları hangi düzeydedir?
2. Sağlık bölümlerinde eğitim görmekte olan öğrencilerin bazı tanıtıcı özellikleri ile siberkondriya düzeyleri arasında fark var mıdır?

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Araştırma, tanımlayıcı tipte bir çalışmadır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma; Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi ve Hasan Kalyoncu Üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakülteleri ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarında Şubat 2023-Ocak 2024 tarihleri arasında uygulandı.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini belirtilen üniversitelerin sağlık bölümlerinde 2022-2023 Bahar ve 2023-2024 Güz eğitim-öğretim döneminde eğitimlerine devam eden 3000 öğrenci, örneklemini ise araştırmaya katılmaya gönüllü olan 992 öğrenci oluşturdu.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanması amacıyla Tanıtıcı Bilgi Formu ve Siberkondriya Ölçeği kullanıldı.

Tanıtıcı Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından literatür taraması (5,9,11) sonucu oluşturulan form öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, bölüm/programi, sınıfı, sigara ve alkol kullanma durumları, yaşadığı yer, son 6 ay içinde alınan psikiyatrik tanı varlığı, ailede veya yakınlarında kronik veya mevcut bir hastalık durumu, internete erişilen cihaz türü, günlük internet kullanım süresi, sosyal medya kullanım durumu, internetten sağlık/hastalıklarla ilgili bilgi arama durumu ve internetteki sağlık bilgilerini güvenli bulma durumunu içeren toplam 14 sorudan oluşmaktadır.

Siberkondriya Ölçeği

Siberkondriya Ölçeği Batıgün ve arkadaşları (9) tarafından 2018 yılında geliştirilmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı toplam ölçek için 0.93 bulunmuştur. Ölçek 1-5 arası likert tipi puanlanan 28 sorudan ve kaygıyı artıran faktörler, kompulsiyon, kaygıyı azaltan faktörler, doktor-hasta etkileşimi ve işlevsel olmayan internet kullanımı olmak üzere beş alt boyuttan oluşmaktadır. Siberkondriya ölçeğinden alınabilecek en düşük puan 28 ve en yüksek puan 140'tır. Ölçeğin toplam ve alt boyutlarının puanlarının artması, internetten sağlıkla ilgili bilgi arama davranışının ve kaygının arttığına, siberkondriya düzeyinin arttığına işaret etmektedir. Aynı zamanda ölçek, siberkondriyanın belirtilerine ilişkin kaygıyı artıran veya azaltan internet sayfası özellikleri veya sağlıkla ilgili bilgi arama davranışlarının özellikleri ile siberkondriyanın doktor-hasta etkileşimi üzerindeki olası etkileri ve hipokondriyaya ilişkin bilgi vermeyi amaçlamaktadır (9). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.94 olarak hesaplandı.

Araştırmanın uygulanması

Araştırmaya başlamadan önce Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik izin alındı (14.06.2022 tarih ve Karar No:2022/04). Araştırmanın yapıldığı kurumlardan kurum izinleri alındı. Araştırma verileri Google Forms aracılığıyla çevrimiçi anket yöntemiyle toplandı. Öğrencilerin kurumsal e-mail adreslerine anket linki gönderildi. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrenciler anket formlarını elektronik ortamda doldurdu.

Verilerin analizi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows Version 23.0 (SPSS Inc. Chicago, IL, ABD) programında analiz edildi. Tanımlayıcı istatistiklerde kesikli değişkenlerin analizinde sayı ve yüzde, sürekli değişkenlerin analizinde aritmetik ortalama ve standart sapma kullanıldı. Verilerin normal dağılımı uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirildi, basıklık çarpıklık değerleri "+1.5 ile -1.5" arasında olan veriler normal dağılıma uygun olarak kabul edildi. İstatistiksel analizlerde Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testi kullanıldı. Sonuçlar %95 güven aralığında istatistiksel olarak anlamlı farkın göstergesi olarak $p < 0,05$ değeri kabul edildi.

BULGULAR

Tablo 1'de öğrencilerin tanıtıcı özellikleri verildi. Öğrencilerin yaş ortalaması 20.25 ± 2.01 , %70.8'i kadın ve %51.4'ü birinci sınıf öğrencisidir. %37.4'ü engelli bakım ve rehabilitasyon, fizyoterapi, yaşlı bakım bölümlerinde öğrenim görmekte olup %54.9'u yurttadır. Öğrencilerin %84.2'si sigara ve %98'i alkol kullanmadığını, %97.7'si son 6 ay içinde herhangi bir psikiyatrik tanı almadığını, %66.8'i ailesinde veya yakınlarında herhangi bir hastalık bulunmadığını belirtti.

Tablo 2’de araştırmaya katılan öğrencilerin internet kullanma durumları verildi. Tamamına yakınının (%99.2) akıllı telefon yoluyla internet erişimi sağladığı, %57.5’inin günlük internet kullanım süresinin 3 saat ve üzeri olduğu, %87.1’inin sosyal medya kullandığı, %86.7’sinin internetten sağlık/hastalık bilgisi aradığı, %59.5’inin internetteki sağlık bilgilerini güvenli bulmada kararsız olduğu belirlendi.

Tablo 3’te Siberkondriya ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları verildi. Araştırmaya katılan öğrencilerin ölçek toplam puan ortalaması 63.15 ± 17.71 olarak bulundu. Tablo 4’te öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile Siberkondriya ölçeği toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması verildi. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin, dördüncü sınıf öğrencilerinin, günlük internet kullanım süresi üç saat ve üzeri olan öğrencilerin, internette sağlık/hastalık bilgisi arayan öğrencilerin ve internetteki sağlık bilgilerini güvenli bulan öğrencilerin ölçek toplam puan ortalamaları anlamlı olarak daha yüksek bulundu. Öğrencilerin diğer tanıtıcı özellikleri ile ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı ($p>0.05$).

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n=992)

Özellikler	Ort $\pm$ SS	Min - Max	
Yaş	20.25 $\pm$ 2.01	17-41	
		Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	702	70.8
	Erkek	290	29.2
Bölüm	Ameliyathane Hizmetleri, ATT ve Anestezi	303	30.6
	Hemşirelik	316	31.9
	Engelli Bakım ve Rehabilitasyon, Fizyoterapi, Yaşlı Bakım	373	37.4
Sınıf	1	510	51.4
	2	384	38.7
	3	59	5.9
	4	39	3.9
Yaşadığı yer	Ev	414	41.7
	Yurt	545	54.9
Sigara kullanma durumu	Evet	157	15.8
	Hayır	835	84.2
Alkol kullanma durumu	Evet	20	2.0
	Hayır	972	98.0
Son 6 ay içinde psikiyatrik tanı alma durumu	Evet	23	2.3
	Hayır	969	97.7
Son 6 ay içinde alınan psikiyatrik tanı (n=23)	Anksiyete	15	65.2
	Depresyon	4	17.4
	OKB	3	13.3
	Panik Atak	1	4.3
Ailede ya da yakınlarında kronik veya mevcut bir hastalık durumu	Evet	329	33.2
	Hayır	663	66.8
Ailede ya da yakınlarında kronik veya mevcut hastalık tanısı	Kardiyovasküler Hastalıklar	97	29.50
	Astım, KOAH	61	18.6
	Diyabet, Hipotroidi	105	31.9
	Kanser	20	6.1
	Kronik Böbrek Yetmezliği	11	3.3
	Diğer*	21	6.4

*Gastrointestinal ve nörolojik hastalıklar, enfeksiyon hastalıkları

Tablo 2. Öğrencilerin İnternet Kullanma Durumları (n=992)

İnternet kullanımı		n	%
İnternete erişilen cihaz	Akıllı Telefon	984	99.2
	Bilgisayar	8	0.8
Günlük internet kullanım süresi	1-3 saat	422	42.5
	3 saat ve üzeri	570	57.5
Sosyal medya kullanım durumu	Evet	864	87.1
	Hayır	128	12.9
İnternette sağlık/hastalık bilgisi arama durumu	Evet	860	86.7
	Hayır	132	13.3
İnternetteki sağlık bilgilerini güvenli bulma durumu	Evet	216	21.8
	Hayır	186	18.8
	Kararsızım	590	59.5

Tablo 3. Siberkondriya Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları (n=992)

Ölçek Alt Grupları	Ortalama±ss	Min-Max
Kaygıyı Artıran Faktörler	13.92±5.04	6 -30
Kompulsiyon	11.03±4.22	6-30
Kaygıyı Azaltan Faktörler	12.44±4.13	5-25
Doktor-Hasta Etkileşimi	9.71±3.36	4-20
İşlevsel Olmayan İnternet Kullanımı	16.02±4.61	6-30
Ölçek Toplam Puanı	63.15±17.71	27-135

Tablo 4. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri ile Siberkondriya Ölçeği Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=992)

Siberkondriya Ölçeği				
Özellikler	n	Sıra Ort	Test ve p	Sd
Cinsiyet				
Kadın	702	504.40	U=938.12	
Erkek	290	477.38	p=0.177	
Bölüm				
Ameliyathane Hizmetleri, ATT ve Anestezi ¹	303	475.15	H=9.633	2
Hemşirelik ²	316	537.72	p=0.008	
Engelli Bakım ve Rehabilitasyon, Yaşlı Bakım ³	373	478.92	2>1,3	
Sınıf				
1	510	459.13	H=20.573 p=0.000	3
2	384	526.10		
3	59	559.31		
4	39	598.64		

Tablo 4. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri ile Siberkondriya Ölçeği Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=992) (devam)

Günlük internet kullanım süresi				
1-3 Saat	422	468.28	U= 108362.500 p=0.008	
>3 Saat	570	517.39		
İnternette sağlık/hastalık bilgisi arama durumu				
Evet	860	522.52	U=34379.500 p<0.001	
Hayır	132	326.95		
İnternetteki sağlık bilgilerini güvenli bulma durumu				
Evet	216	591.28	H=57,491 p<0.001 1>3>2	2
Hayır	186	374.49		
Kararsızım	590	500.27		
Sosyal medya kullanım durumu				
Evet	864	495.32	U=54279,500 p=0.737	
Hayır	128	504.44		

U= Mann-Whitney U testi

H= Kruskal-Wallis H testi

TARTIŞMA

Sağlık bölümlerindeki üniversite öğrencilerinde siberkondriyanın değerlendirildiği bu çalışmadan elde edilen bulgular; öğrencilerin internet kullanım durumları, siberkondriya düzeyleri ve öğrencilerin bazı tanıtıcı özellikleri ile siberkondriya düzeyleri arasında farklar yönünden literatür bilgileri ışığında tartışıldı. Bu çalışmada öğrencilerin tamamına yakınının internet erişimini akıllı telefon yoluyla sağladığı belirlendi. Üniversite öğrencilerinde internet kullanımı konusunda yapılan bazı çalışmalarda da benzer şekilde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun internet erişiminde akıllı telefon kullandığı saptanmıştır (12-15). Akıllı telefonların rahat taşınabilmesi, sürekli yanlarında bulunması ve mobil verileri desteklemesi gibi özellikleri, öncelikli tercih edilen bir cihaz olmasını sağlamaktadır. Bu çalışmada öğrencilerin yarısı günlük internet kullanım sürelerinin üç saat ve üzerinde olduğunu belirttiler. Benzer çalışmalarda da üniversite öğrencilerinin yaklaşık %40-50'sinin günlük internet kullanım sürelerinin 2-5 saat arasında olduğu belirlenmiştir (13,16,17,18). Akıllı telefonların öğrencilere her ortamda ve sürekli internet erişimi sağlaması ve sosyal medya kullanımı internette geçirilen sürenin artmasına neden olabilmektedir. Nitekim bizim çalışmamızda ve diğer bazı çalışmalarda (13,19,20) üniversite öğrencilerinde sosyal medya kullanımının çok büyük oranda olduğu görülmektedir.

Çalışmamızda öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%86.7) internette sağlık veya hastalık bilgisi araması yaptığı saptandı. Sağlık bölümlerindeki üniversite öğrencilerinde çevrimiçi sağlık bilgisi arama durumunun araştırıldığı bir çalışmada, öğrencilerin %86.5'inin internette sağlık veya hastalık ile ilgili arama yaptığı belirlenmiştir (21). Sağlık yüksekokulu birinci sınıf öğrencileri ile yapılan bir çalışmada da öğrencilerin %61'inin internette sağlık ile ilgili bilgi aradığı belirlenmiştir (12). Araştırma sonuçlarının benzer olduğu görülmüştür. Öğrencilerin çoğunluğu internette sağlık ve hastalık bilgisi araması yapmasına rağmen, internet ortamındaki sağlık bilgilerine güvenme oranları düşüktür. Çalışmamızda öğrencilerin yarısından fazlası (%59.5) internet ortamındaki sağlık bilgilerinin güvenilirliği konusunda kararsız olduklarını, %18.8'i ise güvenilir bulmadıklarını beyan ettiler. Benzer bir sonuç olarak, sağlık bölümlerindeki üniversite öğrencilerinin dahil edildiği bir çalışmada, öğrencilerin sadece %9.4'ü bu bilgilere güvendiğini belirtmiştir (21). Farklı

olarak; öğrencilerin internet ortamındaki sağlık bilgilerini güvenilir bulduklarını (%67.7) ve “internet doktorlar kadar bilgilidir” yargısını kabul eden öğrenci oranının daha fazla olduğunu (%45.8) gösteren çalışma sonuçları da mevcuttur (22,23).

Bu çalışmada Siberkondriya ölçeği toplam puan ortalaması 63.15 ± 17.71 (min=27, max=135) olarak bulundu. Bu sonuç, çalışmamıza dahil edilen öğrencilerin orta düzeyde siberkondriyaya sahip olduğunu, diğer bir ifadeyle sağlıkla ilgili bilgi arama davranışlarının orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Üniversite öğrencilerinde siberkondriyanın değerlendirildiği diğer çalışmalarda da benzer şekilde siberkondriya puan ortalaması orta düzeyde bulunmuştur (24-29). Ayrıca bu çalışmada hemşirelik bölümü öğrencilerinin siberkondriya ölçeği puan ortalamalarının diğer bölümlerdeki öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulundu. Tuna ve arkadaşlarının (24) çalışmasında, tıp ve hemşirelik fakültesi öğrencilerinin siberkondriya puanlarının diğer fakültelerdeki öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. Sağlık bölümleri öğrencilerinin üniversite eğitimleri boyunca, öğrenim gördükleri sağlık alanı ile ilgili bilgilere ulaşmada interneti daha fazla kullanmalarının etkili olduğu değerlendirilmektedir. Bununla birlikte sağlık alanında önemli bir grubu oluşturan hemşirelik öğrencilerinin siberkondriya yönünden daha riskli olduğu söylenebilir.

Çalışmada siberkondriya düzeyi bakımından cinsiyetler arasında anlamlı fark olmadığı bulundu. Benzer şekilde cinsiyetler arasında fark bulunmayan çalışmaların (19,23,28) yanı sıra kadınların siberkondriya düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğunu ortaya koyan araştırma sonuçları da mevcuttur (22,29-31). Bu çalışmanın sonucu doğrultusunda, farklı cinsiyetlere sahip olsalar bile bireylerin sağlıkla ilgili endişelerinden kaynaklanan sağlık bilgisi arama davranışının benzer olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada dördüncü sınıf öğrencilerinin siberkondriya ölçeği puan ortalamaları anlamlı olarak daha yüksek bulundu. Diğer çalışmalarda, öğrencilerin sınıfları yükseldikçe siberkondriya düzeylerinin azaldığı, üst sınıflardaki öğrencilerin alanlarıyla ilgili bilgi birikimlerinin arttığı, internette daha bilinçli araştırmalar yaptıkları vurgulanmıştır (28,32,33). Çalışmamızdaki farklı sonucun örneklem grubunun özelliklerinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

Çalışmamızda günlük internet kullanım süresi üç saat üzerinde olan öğrencilerin siberkondriya puan ortalamaları anlamlı olarak daha yüksek bulundu. Literatürde internette geçirilen süre ile siberkondriya düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır (22,24,26,27). İnternette geçirilen zaman arttıkça sağlık bilgisi arama davranışının arttığı görülmektedir. Bunu destekleyen bir sonuç olarak, internette sağlık bilgisi arayan öğrencilerin siberkondriya puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bulundu. Ülkemizde TÜİK 2016 verilerine göre bireylerin internet kullanım amaçları arasında %65.9 ile sağlıkla ilgili bilgi arama yer almıştır (34). Yurtdışında konu ile ilgili çalışmalarda da benzer şekilde internette semptomlarına göre sağlık taraması yapanlarda siberkondriya puanı daha yüksektir (27,29).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada; öğrencilerin orta düzeyde siberkondriyaya sahip olduğu; hemşirelik bölümü öğrencilerinin, dördüncü sınıf öğrencilerinin, günlük internet kullanım süresi üç saat ve üzeri olan öğrencilerin, internette sağlık/hastalık bilgisi arayan öğrencilerin ve internetteki sağlık bilgilerini güvenli bulan öğrencilerin siberkondriya düzeylerinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulundu. Geleceğin sağlık profesyonelleri arasında yer alacak olan öğrencilerin internet kullanım alışkanlıklarının, siberkondriya düzeylerinin ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi, siberkondriyanın bireysel ve sağlık sistemine yönelik riskleri konusunda bilgi ve farkındalıklarının artırılması, sağlık bölümleri dışındaki öğrencilerin de dahil edildiği çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Araştırmanın güçlü yönleri ve sınırlılıkları

Çalışmanın üç farklı üniversite yapılması ve katılımcı sayısının fazla olması araştırmanın güçlü yönü, sadece sağlık bölümleri öğrencileri ile yapılmış olması araştırmanın sınırlılığıdır.

Conflict of interest/Çıkar çatışması: Yazarlar ya da yazı ile ilgili bildirilen herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Financial support/Finansal destek: Yazarlar finansal destek almadıklarını beyan ederler.

KAYNAKLAR

1. Taylor CB, Jobson KO, Winzelberg A, Abascal L. The use of the internet to provide evidence-based integrated treatment programs for mental health. *Psychiatric Annals*. 2002;32(11): 671–677. <https://doi.org/10.3928/0048-5713-20021101-06>.
2. Starcevic V, Berle D. Cyberchondria: towards a better understanding of excessive health-related Internet use. *Expert Review of Neurotherapeutics*. 2013;13(2): 205–213. <https://doi.org/10.1586/ERN.12.162>.
3. McElroy E, Shevlin M. The development and initial validation of the cyberchondria severity scale (CSS). *Journal of Anxiety Disorders*. 2014;28(2): 259–265. <https://doi.org/10.1016/J.JANXDIS.2013.12.007>.
4. Baumgartner SE, Hartmann T. The Role of Health Anxiety in Online Health Information Search. <https://home.liebertpub.com/cyber>. 2011;14(10): 613–618. <https://doi.org/10.1089/CYBER.2010.0425>.
5. Muse K, McManus F, Leung C, Meghreblian B, Williams JMG. Cyberchondriasis: Fact or fiction? A preliminary examination of the relationship between health anxiety and searching for health information on the Internet. *Journal of Anxiety Disorders*. 2012;26(1): 189–196. <https://doi.org/10.1016/J.JANXDIS.2011.11.005>.
6. Ivanova E. Internet addiction and cyberchondria - Their relationship with Well-Being. *The Journal of Education, Culture, and Society*. 2013;4(1): 57–70. <https://doi.org/10.15503/jecs20131.57.70>.
7. Morahan-Martin JM. How Internet Users Find, Evaluate, and Use Online Health Information: A Cross-Cultural Review. <http://www.liebertpub.com/cpb>. 2004;7(5): 497–510. <https://doi.org/10.1089/CPB.2004.7.497>.
8. Chung JE. Patient–Provider Discussion of Online Health Information: Results From the 2007 Health Information National Trends Survey (HINTS). *Journal of Health Communication*. 2013;18(6): 627–648. <https://doi.org/10.1080/10810730.2012.743628>.
9. Batigun AD, Gor N, Komurcu B, Erturk IS. Cyberchondria scale (CS): Development, validity and reliability study. *Dusunen Adam - The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*. 2018;31(2): 148–162. <https://doi.org/10.5350/DAJPN2018310203>.
10. Benigeri M, Pluye P. Shortcomings of health information on the internet. *Health Promotion International*. 2003;18(4): 381–386. <https://doi.org/10.1093/HEAPRO/DAG409>.
11. Starcevic V. Cyberchondria: Challenges of Problematic Online Searches for Health-Related Information. *Psychotherapy and Psychosomatics*. 2017;86(3): 129–133. <https://doi.org/10.1159/000465525>.
12. Mercan Y, Dizlek K, Süsim G, Gürez D, Akman Y. Sağlık Amaçlı İnternet Kullanımı Ve Mobil Sağlık Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*. 2020;1(1): 66–76. <https://doi.org/https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1188193>.

13. Erbil N, Gümüşay M, Salman E. Öğrenci hemşirelerin internet bağımlılık düzeyleri ve etkileyen faktörler. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi. 2020;3(1): 17–26. <https://doi.org/10.38108/ouhcd.714737>
14. Kurt ME, Menteş N, Şen MA. Üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılıkları ve baş ağrısı ile ilişkisi. MECMUA-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi. 2022;(14): 199–217. <https://doi.org/10.32579/mecmua.1168802>.
15. Ramón-Arbués E, Granada-López JM, Martínez-Abadía B, Echániz-Serrano E, Antón-Solanas I, Nash M. Prevalence and Factors Associated with Problematic Internet Use in a Population of Spanish University Students. International Journal of Environmental Research and Public Health 2021, Vol. 18, Page 7620. 2021;18(14): 7620. <https://doi.org/10.3390/IJERPH18147620>.
16. Dost A, Kökcü Doğan A, Huyar Aslan D. Hemşirelik öğrencilerinde internet bağımlılığı. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi. 2021;4(3): 393–401. <https://doi.org/10.38108/OUHCD.871550>.
17. Kurt A, Çilkaya B, EE Erşan. Bir devlet üniversitesi öğrencilerinde internet bağımlılığı ve ilişkili faktörler. Bozok Tıp Dergisi. 2022; <https://doi.org/10.16919/bozoktip.1066898>.
18. Chen J. Impacts of Internet literacy and Internet contact on the communication effect of university students' ideological and political education in China. Acta Psychologica. 2024;247: 104321. <https://doi.org/10.1016/J.ACTPSY.2024.104321>.
19. Taştan Gürkan, A., Özdelikara, A., & İnanlı, T. K. (2023). Hemşirelik Öğrencilerinde E-Sağlık Okuryazarlığı ve Siberkondri İlişkisi. Journal of University Research, 6(4), 474-480. <https://doi.org/10.32329/uad.1364668>
20. Uyar P, Ayar D. Hemşirelik öğrencilerinin sosyal medya kullanımı ve aile iletişiminin sosyotelist olma ve sosyotelizme maruz kalma durumlarına etkisi. Sağlık Bilimlerinde Değer. 2024;14(1): 83–89. <https://doi.org/10.33631/sabd.1206855>
21. Gül İ, DEMİR S, COŞKUN İ. E-Sağlık Okuryazarlığı ve Çevrimiçi Sağlık Bilgisi Arama Davranışı Üzerine Bir Araştırma. Journal of Turkish Studies. 2022;Volume 17 Issue 7(Volume 17 Issue 7): 83–101. <https://doi.org/10.7827/turkishstudies.64602>.
22. Ertaş H, Kırac R, Ünal SN. Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Siberkondri Düzeyleri ve İlişkili Faktörlerin İncelenmesi. OPUS International Journal of Society Researches. 2020;15(23): 1746–1764. <https://doi.org/10.26466/opus.616396>
23. Elciyar K, Taşçı D. Siberkondri Ciddiyet Ölçeği'nin Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi öğrencilerine uygulanması. Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi. 2017;2(4): 57–70. <https://doi.org/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/360777>
24. Tuna DC, Marakoğlu K, Körez MK. Üniversite öğrencilerinin siberkondri ve anksiyete düzeyleri ve ilişkili faktörler: Kesitsel bir çalışma. Turkish Journal of Family Practice. 2023; <https://doi.org/10.54308/tahd.2023.96158>
25. Batı AH, Mandiracioglu A, Govsa F, Çam O. Health anxiety and cyberchondria among Ege University health science students, Nurse Education Today, 2018, 71: 169-173, <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2018.09.029>
26. Xinhong Zhu, Taoyun Zheng, Linlin Ding, Xiaona Zhang. Exploring associations between eHealth literacy, cyberchondria, online health information seeking and sleep quality among university students: A cross-section study. Heliyon, 2023, 9:617521.
27. El-Zoghby SM, Zaghloul NM, Tawfik AM, Elsherbiny NM, Shehata SA, Soltan EM. Cyberchondria and smartphone addiction: A correlation survey among undergraduate medical students in Egypt. Journal of the Egyptian Public Health Association. 2024;99(1): 1–10. <https://doi.org/10.1186/S42506-024-00154-Y/TABLES/5>

28. Aydın, A., & Aydın Sayılan, A. (2024). Hemşirelik öğrencilerinin siberkondri ciddiyet düzeyleri ve ilişkili faktörler: Kesitsel çalışma. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi – USBED 6(11), 313-328. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12579721>
29. Sabir S, Naqvi I. Prevalence Of Cyberchondria Among University Students: An Emerging Challenge Of The 21st Century. J Pak Med Assoc. 2023 Aug;73(8):1634-1639. doi: 10.47391/JPM.A.7771
30. Göde, A., Öztürk, Y. E. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Siberkondri Düzeylerinin Sağlık Kaygısı Üzerine Etkisinin İncelenmesi. Selçuk Sağlık Dergisi, 4(Kongre Özel), 1 – 17.
31. Kurcer MA, Erdogan Z, Cakir Kardes V. The effect of the COVID-19 pandemic on health anxiety and cyberchondria levels of university students. Perspectives in Psychiatric Care. 2022;58(1): 132–140. <https://doi.org/10.1111/PPC.12850>
32. Yalçın, İ., Boysan, M., Eşkisü, M., & Çam, Z. (2022). Health anxiety model of cyberchondria, fears, obsessions, sleep quality, and negative affect during COVID-19, Curr Psychol, 1-18. doi: 10.1007/s12144-022-02987-2
33. Batıgün DA., Şenkal Ertürk İ., Gör N., & Kömürcü Akik B. (2021). The pathways from distress tolerance to Cyberchondria: A multiple-group path model of young and middle adulthood samples. Curr Psychol, 40(11), 5718-5726. doi: 10.1007/s12144-020-01038
34. Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2016 (TÜİK). [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2016-21779#:~:text=Bilgisayar%20ve%20internet%20kullan%C4%B1m%20oranlar%C4%B1,%55%2C9'du](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2016-21779#:~:text=Bilgisayar%20ve%20internet%20kullan%C4%B1m%20oranlar%C4%B1,%55%2C9'du). Erişim tarihi: 07.03.2025